

Laidiens: 04.08.2005., Nr. 122

Ministru kabineta noteikumi Nr.568

Rīgā 2005.gada 26.jūlijā (prot. Nr.43 41.§)

Kartupeļu tumšās gredzenpuves apkarošanas un izplatības ierobežošanas kārtība

Izdoti saskaņā ar Augu aizsardzības likuma 5.panta 13.punktu

I. Vispārīgie jautājumi

- 1.Noteikumi nosaka kārtību, kādā tiek apkarota kartupeļu tumšā gredzenpuve un ierobežota tās izplatība.
- 2.Kartupeļu tumšo gredzenpuvi ierosina augu karantīnas organisms *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi *et al.* (turpmāk – organisms).
- 3.Lai konstatētu kartupeļu tumšo gredzenpuvi, Valsts augu aizsardzības dienests (turpmāk – dienests):
 - 3.1.regulāri pārbauda kartupeļu *Solanum tuberosum* L. augus un to bumbuļus (turpmāk – kartupeļi) un ēdamā tomāta *Lycopersicon esculentum* Mill. (syn. *Lycopersicon lycopersicum* (L.) H. Karsten) augus, izņemot augļus un sēklas (turpmāk – saimniekaugi);
 - 3.2.ņem sēklas un citai izmantošanai paredzēto kartupeļu paraugus uzglabāšanas vietās un nosūta tos laboratoriskai testēšanai;
 - 3.3.pārbauda kartupeļus vizuāli, pārgriežot kartupeļu bumbuļus. Ja tiek konstatētas kartupeļu tumšās gredzenpuves vizuālās pazīmes, ņem kartupeļu paraugus un nosūta tos laboratoriskai testēšanai;
 - 3.4.izvērtējot organisma izplatīšanās risku, pārbauda:
 - 3.4.1.naktenņu *Solanacea* dzimtas augus, ieskaitot šīs dzimtas savvaļas augus (turpmāk – citi organisma saimniekaugi);
 - 3.4.2.virszemes ūdeņus, ko izmanto organisma saimniekaugu apūdeņošanai un laistīšanai;
 - 3.4.3.uzņēmumu, kas nodarbojas ar saimniekaugu pārstrādi un iepakojšanu, kā arī šķidros atkritumus, ko izmanto saimniekaugu apūdeņošanai un laistīšanai;
 - 3.4.4.augšanas substrātu, augsni un cietos ražošanas atkritumus no saimniekaugu pārstrādes un iepakojšanas uzņēmumiem;
 - 3.5.pārbauda ūdenskrātuves un ņem ūdens paraugus laboratoriskai testēšanai, ja saņemta informācija no citas Eiropas Savienības dalībvalsts, ka šajā valstī inficēto saimniekaugu laistīšanai izmantots virszemes ūdens, kas ietek Latvijā;

3.6.diagnosticē organismu saskaņā ar šo noteikumu pielikumu par *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi *et al.* atklāšanu un identificēšanu kartupeļu bumbuļu paraugos;

3.7.nosaka, kontrolē un piespiedu kārtā veic organisma izplatības ierobežošanas un apkarošanas pasākumus (turpmāk – fitosanitārie pasākumi).

4.Personas nedrīkst uzglabāt vai pavairot kartupeļu tumšās gredzenpuves ierosinātāja organisma tīrkultūru, izņemot atsevišķus gadījumus, kas noteikti normatīvajos aktos par izmēģinājumiem vai zinātniskiem mērķiem un šķirņu selekcijai paredzēto kaitīgo organismu, augu, augu produktu un ar tiem saskarē nonākušo priekšmetu ieviešanas un pārvietošanas kārtību.

II. Fitosanitāro pasākumu noteikšana

5.Ja kartupeļu vizuālajā pārbaudē dienests konstatē kartupeļu tumšās gredzenpuves pazīmes vai, veicot laboratorisko testēšanu saskaņā ar šo noteikumu pielikumā minēto imunofluorescences testu, iegūts pozitīvs testēšanas rezultāts, dienests pieņem lēmumu par šādu fitosanitāro pasākumu noteikšanu:

5.1.aizliegt to saimniekaugu partiju vai kravu pārvietošanu no saimniecības, no kurām tika ņemts paraugs, izņemot gadījumus, ja saimniekaugi tiek pārvietoti dienesta uzraudzībā un ir novērsts organisma izplatīšanās risks;

5.2.pēc organisma izplatīšanās riska izvērtēšanas aizliegt personai no saimniecības pārvietot citus saimniecībā audzētos organisma saimniekaugus.

6.Ja turpmākajos laboratoriskajos testos saskaņā ar šo noteikumu pielikumā noteiktajām laboratoriskajām metodēm paraugā organisms netiek konstatēts, dienests atceļ noteiktos fitosanitāros pasākumus.

7.Lai noteiktu organisma izcelšanās vietu, dienests pārbauda kartupeļu partijas, kas ir bijušas saistībā ar šo noteikumu 5.punktā minētajiem kartupeļiem.

8.Ja divos dažādos šo noteikumu pielikumā minētajos laboratorijas testos tiek konstatēts organisms, dienests apstiprina kartupeļu tumšo gredzenpuvi.

9.Ja tiek konstatēts organisms, dienests pieņem lēmumu par fitosanitāro pasākumu piemērošanu. Lēmumā ietver šo noteikumu 10., 11., 12., 13., 14. un 15.punktā minētās prasības.

10.Lai noteiktu organisma izplatību un atzīmētu zemesgabala plānā inficēto zonu (lauku, audzēšanas vietu un saimniecības kopumu, kas jebkādā veidā ir saistīts ar inficētajiem kartupeļiem), par inficētiem nosaka:

10.1.saimniekaugus un to kravas vai partijas, no kurām ņemts paraugs (turpmāk – inficētie saimniekaugi);

10.2.noliktavu vai tās daļu, lauksaimniecības tehniku un transportlīdzekli, kas bijis saskarē ar inficētajiem saimniekaugiem;

10.3.citus priekšmetus, arī iepakojumu, kas bijis saskarē ar inficētajiem saimniekaugiem;

10.4.lauku, segtās platības un audzēšanas vietu, no kuras iegūta inficēto saimniekaugu raža, kā arī atzīmē lauku un audzēšanas vietu attiecīgā zemesgabala plānā;

10.5.lauku, segtās platības un audzēšanas vietu, kur saimniekaugu veģetācijas periodā ņēma saimniekaugu paraugus, kā arī atzīmē attiecīgo lauku un audzēšanas vietu zemesgabala plānā;

10.6.citus organisma saimniekaugus, no kuriem ir ņemts paraugs;

10.7.virszemes ūdeņus, no kuriem ir ņemts paraugs.

11.Lai noteiktu organisma izplatību un atzīmētu zemesgabala plānā inficēto zonu, par iespējami inficētiem nosaka:

11.1.visus saimniekaugus, kas audzēti audzēšanas vietā, kurā noteikti šo noteikumu 10.punktā minētie ierobežojumi;

11.2.audzēšanas vietas, kurām ir saistība ar inficētajiem saimniekaugiem, ieskaitot tās, kurām ir kopīga lauksaimniecības tehnika, transportlīdzekļi un telpas ar audzēšanas vietu, kurā ir konstatēti inficētie saimniekaugi;

11.3.saimniekaugus, kas ir izaudzēti šo noteikumu 11.2.apakšpunktā minētajās audzēšanas vietās vai pēc organisma konstatēšanas atradās audzēšanas vietā, kas noteikta par inficētu;

11.4.noliktavas, kurās tiek uzglabāti vai apstrādāti saimniekaugi no šo noteikumu 11.2.apakšpunktā minētajām audzēšanas vietām;

11.5.iekārtas, lauksaimniecības tehniku, transportlīdzekļus, noliktavas vai to daļas un citus priekšmetus, ieskaitot iepakojumu, kas iepriekšējo 12 mēnešu laikā varēja nonākt saskarē ar inficētajiem saimniekaugiem;

11.6.saimniekaugus, kas nonākuši saskarē ar šo noteikumu 11.5.apakšpunktā minētajiem objektiem pirms to tīrīšanas un dezinfekcijas;

11.7.kartupeļus, kas ir saistīti ar inficētās sēklas kartupeļu partijas izcelsmi, vai tomātus, kuri iegūti vienā audzēšanas vietā ar inficētajiem tomātiem, ja saskaņā ar šo noteikumu 6.punktā noteiktajiem pārbaužu un testēšanas rezultātiem organisms netika konstatēts, tomēr pastāv risks, ka organisms izplatījies, augus pavairojot;

11.8.audzēšanas vietas, kurās audzē šo noteikumu 11.7.apakšpunktā minētos saimniekaugus;

11.9.saimniekaugu audzēšanas vietas, kuras apūdeņošanai vai laistīšanai lieto ūdeņus, kas noteikti par inficētiem;

11.10.saimniekaugus, kas izaudzēti laukos, kuri applūduši ar virszemes ūdeņiem, kas noteikti par inficētiem.

12.Dienests nosaka šādus fitosanitāros pasākumus:

12.1.aizliedz stādīt inficētos un iespējami inficētos saimniekaugus;

12.2.uzdod veikt vienu no šādiem pasākumiem:

12.2.1.dienesta uzraudzībā sadedzināt inficētos saimniekaugus;

12.2.2.inficētos saimniekaugus pēc termiskās apstrādes, kas iznīcina organismu, izlietot lopbarībai;

12.2.3.veikt inficēto saimniekaugu dziļo aprakšanu atkritumu izgāztuvēs, no kurām organismam nav iespēju nokļūt lauksaimniecībā izmantojamā zemē, un atkritumu izgāztuvei nav saskares ar ūdenskrātuvēm, kuru ūdeņus var izmantot lauksaimniecības zemes apūdeņošanai vai laistīšanai;

12.2.4.rūpnieciski pārstrādāt inficētos saimniekaugus, nekavējoties nogādājot tos tieši pārstrādes uzņēmumā, kuram ir piemērotas atkritumu pārstrādes iekārtas, noliktavas un transportlīdzekļu dezinfekcijas sistēmas. Šo prasību piemēro, ja pārstrādes uzņēmums piekrīt pārstrādāt inficētos kartupeļus;

12.2.5.saimniekaugu cietos ražošanas atkritumus (ieskaitot izbrāķētos saimniekaugus un to mizas) un jebkurus citus cietos atkritumus, kas bijuši saskarē ar saimniekaugiem:

12.2.5.1.aprok atkritumu izgāztuvēs, nogādājot ražošanas atkritumus tieši izgāztuvē un nodrošinot, lai ceļā nerastos to zudumi un lai organismam nebūtu iespēju nokļūt lauksaimniecībā izmantojamā zemē, kā arī šai vietai nebūtu saskares ar ūdenskrātuvēm, kuru ūdeņus var izmantot lauksaimniecības zemes apūdeņošanai vai laistīšanai;

12.2.5.2.iznīcina;

12.2.6.saimniekaugu šķidros ražošanas atkritumus:

12.2.6.1.ja tie satur cietās daļiņas, pirms izgāšanas filtrē vai nosēdina cietās daļiņas, lai tās atdalītu, un cietos atkritumus aprok vai iznīcina saskaņā ar šo noteikumu 12.2.5.1. un 12.2.5.2.apakšpunktu;

12.2.6.2.pirms to izgāšanas karsē vismaz 30minūtes, ja minimālā temperatūra ir 70°C;

12.2.6.3.veic citus fitosanitāros pasākumus, nodrošinot aizsardzību pret organisma nokļūšanu lauksaimniecībā izmantojamā zemē un ūdenskrātuvēs, kuru ūdeni var izmantot lauksaimniecības zemes apūdeņošanai vai laistīšanai;

12.2.7.izpildīt citus fitosanitāros pasākumus, ja ir novērsts organisma izplatīšanās risks;

12.2.8.iespējami inficētos kartupeļu bumbuļus:

12.2.8.1.dienesta uzraudzībā izlietot savam patēriņam vai nosūtīt pārdošanai tieši tirdzniecības vietām. Kartupeļu bumbuļus tirdzniecības vietā nogādā iepakotus, un tos nedrīkst pārpakot;

12.2.8.2.rūpnieciski pārstrādāt, nekavējoties nogādājot kartupeļus tieši pārstrādes uzņēmumā, kuram ir piemērotas atkritumu pārstrādes iekārtas, noliktavas un transportlīdzekļu dezinficēšanas sistēmas. Šo prasību piemēro, ja pārstrādes uzņēmums piekrīt pārstrādāt iespējami inficētos kartupeļus;

12.2.8.3.izpildīt citus fitosanitāros pasākumus, ja ir novērsts organisma izplatīšanās risks;

12.2.9.citas saimniekaugu daļas, ieskaitot stumbrus un lapas:

12.2.9.1.iznīcināt;

12.2.9.2.izpildīt citus fitosanitāros pasākumus, ja ir novērsts organisma izplatīšanās risks.

13.Dienests uzdod kartupeļu audzētājam laukos un segtajās platībās audzēšanas vietās, kas noteiktas par inficētām, atkarībā no attiecīgā lauka izmantošanas intensitātes izvēlēties un izpildīt vienu no šādiem pasākumiem:

13.1.ja fitosanitāros pasākumus piemēro piecus gadus pēc organisma konstatēšanas:

13.1.1.iznīcināt pārziemojušos kartupeļus, tomātu augus un citus organisma saimniekaugus;

13.1.2.aizliedz stādīt kartupeļu augus un to bumbuļus, tomātu stādus un sēt sēklas, *Brassica* ģints augus un citus organisma saimniekaugus, kas varētu izplatīt organismu, līdz lauks ir brīvs no pārziemojušiem kartupeļiem vismaz divus nākamās veģetācijas periodus;

13.1.3.piektajā audzēšanas gadā drīkst stādīt sertificētus sēklas kartupeļus, lai iegūtu kartupeļus pārtikai, pārstrādei vai lopbarībai, ja vismaz divos iepriekšējos veģetācijas periodos nav atrasti pārziemojuši kartupeļi, tomātu augi un citi organisma saimniekaugi;

13.1.4.kārtējā kartupeļu vai tomātu audzēšanas gadā, ievērojot augu maiņu, atļauj stādīt sertificētus sēklas kartupeļus sēklas ieguvei vai citiem mērķiem paredzētus kartupeļus (piemēram, pārtikai, pārstrādei, lopbarībai);

13.2.ja fitosanitāros pasākumus piemēro sešus gadus:

13.2.1.iznīcināt pārziemojušos kartupeļus, tomātu augus un citus organisma saimniekaugus;

13.2.2.pirmajos trijos veģetācijas periodos laukā ierīkot un uzturēt melno papuvi, ganības ar biežu un zemu nopļaušanu vai intensīvu noganišanu, sēt zālāju sēklu iegūšanai vai graudaugus;

13.2.3.ceturtajā un piektajā veģetācijas periodā stādīt augus, kuriem nav konstatēts organisma saglabāšanās un izplatīšanās risks;

13.2.4.sestajā kartupeļu vai tomātu audzēšanas sezonā stādīt sertificētus sēklas kartupeļus sēklas ieguvei vai citiem mērķiem paredzētus kartupeļus (piemēram, pārtikai, pārstrādei, lopbarībai).

14.Dienests organisma inficētajā zonā–laukos vai audzēšanas vietās, kas nav minētas šo noteikumu 13.punktā, ievērojot augu maiņu:

14.1.pirmajā veģetācijas periodā pēc organisma konstatēšanas aizliedz stādīt kartupeļu bumbuļus, to augus vai citus organisma saimniekaugus un uzdod iznīcināt pārziemojušos kartupeļus un tomātu augus, un citus organisma saimniekaugus vai atļauj stādīt tikai sertificētus sēklas kartupeļus citiem mērķiem paredzētu kartupeļu (piemēram, pārtikai, pārstrādei, lopbarībai) ieguvei, ja ir iznīcināti visi pārziemojušie kartupeļi, tomātu augi un citi organisma saimniekaugi;

14.2.otrajā veģetācijas periodā pēc infekcijas noteikšanas atļauj stādīt sertificētus sēklas kartupeļus sēklas ieguvei un citiem mērķiem paredzētus kartupeļus (piemēram, pārtikai, pārstrādei, lopbarībai);

14.3.trešajā veģetācijas periodā pēc infekcijas noteikšanas atļauj sēklas ieguvei vai citiem mērķiem paredzētus kartupeļus (piemēram, pārtikai, pārstrādei, lopbarībai) stādīt sertificētus sēklas kartupeļus vai kartupeļus, kuri tieši iegūti no sertificētiem sēklas kartupeļiem un kuri ir pārbaudīti dienestā;

14.4.katrā veģetācijas periodā, kas noteikts šo noteikumu 14.2. un 14.3.apakšpunktā, uzdod iznīcināt pārziemojušos kartupeļus, tomātu augus un organisma saimniekaugus.

15.Dienests nosaka šādus fitosanitāros pasākumus:

15.1.segtajās platībās aizliedz stādīt kartupeļu bumbuļus un to augus, kā arī citus organisma saimniekaugus, izņemot gadījumus, ja kartupeļu audzēšanai izmantoti sertificēti sēklas kartupeļi, sīkbumbuļi vai meristēmaugi, kuri ir pārbaudīti dienestā, un ir veikta pilnīga augšanas substrāta nomaiņa un segto platību un iekārtu tīrīšana un dezinfekcija;

15.2.uzdod personai dienesta uzraudzībā:

15.2.1.attīrīt vai dezinficēt inficētās vai iespējami inficētās noliktavas, lauksaimniecības tehniku, transportlīdzekļus un citus priekšmetus, iznīcināt vai dezinficēt ar inficētajiem un iespējami inficētajiem saimniekaugiem saskarē nonākušo iepakojumu. Pēc dezinfekcijas šie objekti nav vairs uzskatāmi par inficētiem vai iespējami inficētiem;

15.2.2.tūlīt pēc organisma noteikšanas un katrā nākamajā veģetācijas periodā līdz pirmajam atļautajam kartupeļu audzēšanas gadam laukos, kuri bija noteikti par inficētiem, veikt visas ar kartupeļu audzēšanu saistītās lauksaimniecības tehnikas un glabātavu, segto platību tīrīšanu un, ja iespējams, arī dezinfekciju;

15.3.inficētajā zonā – audzēšanas vietās–vismaz trīs gadus pēc organisma konstatēšanas personai uzdod:

15.3.1.sēklas kartupeļus novākt, uzglabāt un pārvietot atsevišķi no citiem mērķiem (piemēram, pārtikai, pārstrādei, lopbarībai) paredzētajiem kartupeļiem;

15.3.2.veikt lauksaimniecības tehnikas, glabātavu un ražošanas vietu tīrīšanu un, ja iespējams, arī dezinfekciju;

15.3.3.visās audzēšanas vietās, kas noteiktas par iespējami inficētām, izmantot tikai sertificētus sēklas kartupeļus.

16.Lai noteiktu organisma iespējamo izplatību un sākotnējo organisma izcelšanās vietu, dienests pārbauda:

16.1.kartupeļus, kas saistīti ar inficēto kartupeļu partiju;